

N:o 68.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående anordnande af erforderlig arkivlokal i domkapitelshuset i Västerås m. m.; gifven Stockholms slott den 22 februari 1907.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att till anordnande af erforderlig arkivlokal i domkapitelshuset i Västerås samt nämnda byggnads iståndsättande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett af öfverintendentsämbetet i underdånig skrifvelse den 22 januari 1907 förordadt förslag på extra stat för år 1908 anvisa ett anslag af 15,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Hugo Hammarskjöld.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 22 februari 1907.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden TINGSTEN.

ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
DYRSSEN,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
JUHLIN,
SWARTZ.

Anslag till
anordnande
af erforderlig
arkivlokal i
domkapitels-
huset i
Västerås
m. m.

Departementschefen, statsrådet Hammarskjöld anförde:

»Uti en den 29 november 1902 till Kungl. Maj:t aflåten skrifvelse med framställning angående domkapitelsarkivens framtida vård anförde riksarkivarien, bland annat, följande: Det syntes riksarkivarien naturligt, att domkapitlen behölle sina arkiv, som utan tvifvel i stiftsstäderna gjorde den jämförelsevis största nyttan. Detta förutsatte dock, att domkapitlen kunde bereda arkiven lämplig lokal, däri inbegripen plats för forskare, och vård. Läte sig icke detta göra, torde arkivens äldre delar böra till landsarkiv förflyttas. Under åberopande häraf, och efter att hafva lämnat åtskilliga upplysningar rörande de för vissa domkapitels arkiv använda lokalernas beskaffenhet och därvid särskildt meddelat, hurusom i Västerås arkivet förvarades dels i ett rum i domkapitelshuset, dels i lärar på vinden i

samma hus, en anordning, som naturligtvis vore otillfredsställande, hemställde riksarkivarien, att Kungl. Maj:t täcktes af domkapitlen låta inhämta dels uppgifter om arkivlokalernas beskaffenhet, dels ock hvilka åtgärder som kunde vidtagas för deras eventuella förbättring äfvensom för trygghandlet af arkivens framtida vård.

Sedan i anledning häraf domkapitlet i Västerås, i likhet med öfriga domkapitel, anbefallts att inkomma med underdånigt utlåtande öfver riksarkivariens berörda framställning, afgaf förstnämnda domkapitel uti skrifvelse den 7 september 1904 förslag angående behöfliga förändringsarbeten å domkapitelshuset.

Af åtskilliga vid domkapitlets skrifvelse fogade handlingar inhämtas, att domkapitlets bibliotekarie uti en i ärendet afgifven promemoria föreslagit, att tre i domkapitelshusets bottenvåning till höger om förstugan belägna rum, som för närvarande användes till kök och skafferi åt vaktmästaren samt förvaringsrum för ved, skulle inredas till arkivrum, i sammanhang hvarmed nytt kök och ett särskildt ekonomihus borde anordnas åt vaktmästaren och ingången till husets källare flyttas så, att man från vaktmästarbostaden kunde komma direkt ned till källaren; att, sedan domkapitlet uppdragit åt domkyrkokommissionen dels att föranstalta om utredning angående ej mindre ett ändamålsenligt ordnande af domkapitlets arkiv än äfven huru i sammanhang härmed det bristfälliga domkapitelshuset i dess helhet skulle kunna försättas i bättre skick och tillräckliga lokaler beredas domkapitlet äfvensom kostnaden härför, dels ock lämna upplysning, huru medel till reparationskostnadens bestridande skulle kunna erhållas, genom domkyrkokommissionens försorg af arkitekten Erik Hahr upprättats förslag jämte ritningar till iståndsättande af hela domkapitelshuset samt anordnande af ett brandfritt arkiv, hvarjämte af byggnadsingenjören J. Mattson utarbetats kostnadsförslag enligt berörda ritningar; att i nämnda kostnadsförslag, slutande å en summa af 17,294 kronor, upptagits, bland annat, 1,754 kronor för arkivlokalens anordnande, 2,438 kronor för dess inredning med hyllor, 865 kronor för ändring och reparation af vaktmästarbostaden, 750 kronor för tillbyggande af en köksförstuga till sistnämnda lägenhet med ny trappa ned till källaren, 500 kronor för ett särskildt ekonomihus åt vaktmästaren, 1,000 kronor för anordning för arkivlokalens uppvärmning, 900 kronor för portomfattning af huggen kalksten vid byggnadens hufvudingång, 500 kronor för en spis af marmor i domkapitlets sessionsrum samt 645 kronor för ny trappa till vinden jämte järndörr för trappan och brandbotten å vinden äfvensom en afstängning för klosett därstädes; samt att domkyrkokommissionen, med åberopande af en redogörelse för Västerås domkyrkas ekonomiska ställning

utvisande, bland annat, att domkyrkans i följd af de under senare år företagna restaureringarna af domkyrkan och biskopshuset uppkomna skulder uppginge till 80,176 kronor 44 öre, samt att för år 1903 dess inkomster uppgått till 7,204 kronor 86 öre, men dess utgifter till 10,084 kronor 72 öre, förklarar domkyrkan sakna nödiga tillgångar till de föreslagna arbetenas utförande.

För egen del anhöll domkapitlet i sin underdåniga skrifvelse, att, då af den utaf domkyrkokommissionen gjorda utredningen framginge, att domkyrkan saknade medel till bestridande af kostnaderna för den förändring af domkapitelshuset, hvilken såväl för arkivlokalernas förbättrande och tryggandet af arkivets framtida vård som ock i öfrigt vore af behovet synnerligen påkallad, Kungl. Maj:t täcktes anvisa medel eller vidtaga åtgärder för beredande af dylika till ifrågavarande ändamåls förverkligande.

Efter det riksarkivariens lämnats tillfälle att inkomma med underdånigt yttrande i anledning af hvad domkapitlet anfört i ärendet, afgaf riksarkivariens i skrifvelse den 19 oktober 1904 sådant yttrande, därvid riksarkivariens, med vitsordande af behovet af ny lokal för domkapitlets arkiv, dels anförde, att domkapitlets nuvarande arkivlokaler vore synnerligt otillfredsställande och skulle, om ingen förändring skedde, utgöra giltig anledning att förflytta arkivet till landsarkivet i Uppsala, dels ock förmälde sig icke hafva annat att erinra mot förslaget till anordning af den nya arkivlokalen, än att hyllinredningen i vissa angifna hänseenden borde anordnas på annat sätt, än det därför upprättade förslaget angafve.

På grund af nådig remiss inkom härefter öfverintendentensämbetet till Kungl. Maj:t med ett den 6 december 1904 dagtecknad underdånigt utlåtande i ärendet, däruti ämbetet, med förmälan att ämbetet vid ompröfning af de föreliggande kostnadsberäkningarna lämnat dessa utan anmärkning, förklarar sig vid ärendets granskning i öfrigt icke funnit annat att däri för sin del erinra, än hvad som af riksarkivariens i hans den 19 oktober 1904 afgifna underdåniga yttrande redan framhållits.

Sedan domkapitlet i Västerås härpå anbefallts att inkomma med underdånigt utlåtande i anledning af hvad riksarkivariens i sin sist omförmälda skrifvelse anfört och därvid särskildt yttra sig, om och i hvad mån, därest anslag ej beviljades till förbättrade lokaler för domkapitlets arkiv, därtill hörande handlingar kunde, på sätt riksarkivariens ifrågasatt, öfverlämnas till landsarkivet i Uppsala, afgaf domkapitlet den 15 mars 1905 förnyadt underdånigt utlåtande i ärendet, därvid domkapitlet hufvudsakligen anförde följande: De vid det uppgjorda ritnings- och kostnadsförslaget af riksarkivariens fogade erinringar angående inredningen af arkivlokalen syntes befogade och borde därför iakttagas. Till den enligt för-

slaget beräknade kostnaden för reparation af konsistoriehuset borde emellertid ytterligare beräknas ett belopp af 300 kronor för inledning af elektrisk belysning i alla lokalerna. Hvad åter beträffade eventualiteten att, om anslag för ändamålet ej kunde beviljas, arkivet skulle öfverflyttas till landsarkivet i Uppsala, ville domkapitlet däremot på det bestämdaste framhålla, att, äfven om en del tryck och dupletter kunde öfverflyttas till landsarkivet, vore det för domkapitlet omöjligt att undvara sina öfriga äldre och nyare handlingar, hvilka utgjorde den största delen af dess arkivalier. Dessa behöfdes ständigt tillgängliga vid alltjämt förekommande undersökningar och utredningar angående prästboställen, lönefrågor, boställsskogar, fromma stiftelser m. m. För dessa handlingars förvarande fordrades nödvändigt, såsom ock riksarkivarien betonat, ett för eldfara och fukt skyddadt arkivrum. Härtill komme äfven, att, oafsedt arkivet, domkapitelshuset vore i ett så bofälligt och bristfälligt skick, att en grundlig reparation och omändring af detsamma blefve för hvarje dag alltmera trängande. En samtidig anordning af en tidsenlig arkivlokal blefve jämförelsevis ganska billig.

På grund af nådig remiss afgaf statskontoret den 25 november 1905 utlåtande i ärendet, därvid statskontoret till en början erinrade, dels huru som i § 2 af nådiga stadgan angående vissa offentliga arkiv den 31 december 1900 föreskrefves, att, där något funnes att anmärka i afseende å den lokal, där arkiv förvarades, samt bristen ej blefve af vederbörande afhjälpt, framställning borde göras om öfverlämnande till annat offentligt arkiv af de handlingar, som ej kunde på stället behörigen vårdas, dels ock att, enligt § 6 af nådiga kungörelsen angående öfverlämnande af arkivhandlingar till landsarkiven i Uppsala, Vadstena och Lund den 14 november 1902, till domkapitel höraude arkivalier skulle, där de ej på tillfredsställande sätt vårdades, till vederbörande landsarkiv öfverlämnas i den omfattning, Kungl. Maj:t för hvarje fall bestämde. Vidare anförde statskontoret följande: Då domkapitlet i Västerås, som hade att sörja för sitt arkivs behöriga vård, nu gjort framställning om anslag af allmänna medel för anordnande i domkapitelshuset af ny arkivlokal och i sammanhang därmed för en fullständig reparation af domkapitelshuset, ville statskontoret i anledning häraf framhålla, att kostnaden för såväl den ena som den andra af dessa åtgärder vore af beskaffenhet att bära af domkyrkans medel bestridas, samt att hvarken något å riksstaten uppfördt anslag eller någon under statskontorets förvaltning stående fond torde kunna för dylikt ändamål anlitas. Beträffande först den ifrågasatta reparationen af domkapitelshuset i dess helhet, syntes förslaget härom, i fall domkyrkans ekonomi icke för närvarande medgäfve verkställande af en

reparation i den omfattning, som nu föreslagits, icke böra sammankopplas med den föreliggande frågan om arkivlokalens ordnande. Hvad den senare frågan anginge hade statskontoret af hvad i ärendet förekommit icke funnit sig öfvertygadt därom, att icke en tillfredsställande arkivlokal skulle kunna i domkapitelshuset anordnas för väsentligt mindre kostnad, än som betingades af de åtgärder, domkapitlet förordat. Skulle emellertid, med afseende å domkyrkokassans ekonomiska ställning, tillgångar ej kunna beredas till det inredningsarbete, som för hela arkivets behöriga vård kunde anses vara med nödvändighet påkalladt, syntes icke återstå annan utväg, än att Kungl. Maj:t, med tillämpning af nyss åberopade bestämmelser, föreskrefve, hvilka delar af domkapitlets arkiv som skulle till landsarkivet i Uppsala öfverflyttas. Atminstone torde en sådan åtgärd utan olägenhet kunna vidtagas med den del af arkivet, som nu förvarades i lärar på vinden i domkapitelshuset; och, om äfven en del af de för domkapitlet minst behöfliga arkivalierna i öfrigt bortfördes, kunde måhända återstoden af arkivet på ett nöjaktigt sätt fortfarande förvaras i det nuvarande arkivrummet, om hvars beskaffenhet och läge handlingarna i ärendet emellertid intet omförmålde. På grund af hvad sålunda anförts hemställde statskontoret i underdånighet, att Kungl. Maj:t täcktes från domkapitlet infordra yttrande, huruvida ej, utan sammanhang med någon fullständig reparation af domkapitelshuset, en tillfredsställande arkivlokal kunde i nämnda hus inredas för en sådan kostnad, att medel till bestridande däraf befunnas kunna genom upptagande af något mindre lån eller annorledes af domkyrkans tillgångar beredas, samt att, därest af domkapitlets yttrande framginge, att saken ej kunde på dylikt sätt ordnas, Kungl. Maj:t måtte föreskrifva, hvilka delar af domkapitlets arkiv skulle öfverlämnas till landsarkivet i Uppsala.

Efter det domkapitlet lämnats tillfälle att afgifva underdånigt utlåtande i anledning af hvad statskontoret sålunda anført, har domkapitlet uti skrifvelse den 24 januari 1906 ånyo yttrat sig i ärendet och därvid anført: Instämmande i riksarkivariens yttrande den 29 november 1902, att det syntes naturligt, att domkapitlen behölle sina arkiv, som utan tvifvel i stiftsstäderna gjorde den största nyttan, ville domkapitlet med styrka framhålla, att — äfven om dupletter, en del trycksaker, statistiska uppgifter och riksdagstryck, handlingar rörande läroverken, primäruppgifter till prästmöten och dylikt utgallrades ur domkapitlets arkiv och öfverflyttades till landsarkivet i Uppsala — likväl alla de arkivalier, som det vore omöjligt för domkapitlet att undvara, alldenstund de ständigt måste vara till hands vid de oupphörligt förekommande undersökningarna och utredningarna angående prästboställen, lönefrågor, bostadsfrågor, fromma

stiftelser m. m., skulle uppgå till ett så stort antal, att en arkivlokal för dem vore absolut nödvändig. Domkapitlet ville blott såsom exempel erinra om, att för hvardera af stiftets 105 pastorat, som efter skedd omreglering komme att ökas, kräfdes ett särskildt fack i arkivet, oafsedt alla öfriga handlingar, som där måste finnas och förvaras. Vidare ansåge sig domkapitlet, med påpekande af riksarkivariens vitsordande om behovet af ny lokal för domkapitlets arkiv, hvars nuvarande anordning syntes honom så otillfredsställande, att den rent af utgjorde en giltig anledning att flytta hela arkivet till Uppsala, i underdånighet böra särskildt understryka hvad som af byggnadsingenjören J. Mattson i ett vid domkapitlets skrifvelse fogadt, till domkapitlet den 9 Januari 1906 afgifvet yttrande framhölles, nämligen att arkivlokalens såväl golf som takpanel vore af trä, att brandbotten saknades, så att träbjälkarna låge bara, hvadan rummet vore dåligt skyddadt mot eldfara, och vidare att rummet vore litet, mörkt och kallt, utan eldstad och med blott ett litet fönster. Under sådana förhållanden syntes det domkapitlet vara alldeles obestriddigt, att en ny arkivlokal vore af behovet påkallad. Slutligen ville domkapitlet i underdånighet tillägga, att domkyrkan, som hade att vidmakthålla och förbättra domkapitelshuset, för närvarande hade en skuld på omkring 80,000 kronor, och att således under en lång följd af år medel svårigen kunde för förverkligandet af sagda ändamål erhållas. Då således en arkivlokal vore nödvändig, då vidare den gamla lokalen vore såsom i hög grad otillfredsställande utdömd, och då domkyrkan, som det ålåge att anskaffa och bekosta ny lokal, vore öfver höfvan skuldsatt, anhölle domkapitlet i underdånighet, att Kungl. Maj:t täcktes antingen direkt anvisa medel till anskaffande af en ny tidsenlig lokal, sådan som den som omnämndes i domkapitlets skrifvelse den 15 mars 1905, eller ock bevilja domkyrkan ett räntefritt lån å 20,000 kronor med återbetalningsskyldighet, när domkyrkans tillgångar det medgäfve, i och för arkivlokalens anordnande och alla de förändringar, som inom domkapitelshuset däraf blefve en följd, samt att således Kungl. Maj:t täcktes lämna utan afseende de af statskontoret gjorda förslagen.

På grund af nådig remiss har sedermera riksarkivarien den 22 februari 1906 afgifvit nytt underdånigt utlåtande i ärendet. I detta utlåtande har riksarkivarien till en början erinrat om, att i afseende å föreliggande arkivfråga syntes föreligga tre möjligheter, nämligen 1) att domkapitlets arkiv och arkivlokal förblefve i samma skick som hittills, 2) att arkivet till det omfång Kungl. Maj:t täcktes bestämma flyttades till Uppsala landsarkiv, samt 3) att en förbättrad arkivlokal inreddes, hvartill medel då på ett eller annat sätt måste anskaffas; och har riksarkivarien vidare anfört

följande: Af nämnda olika alternativ måste riksarkivarien såsom målsman för det offentliga arkivväsendet gifvetvis afstyrka det första, enär den nuvarande arkivlokalen vore dåligt skyddad mot eldfara och icke medgäfvade arkivets ordnande och uppställande. Hvad åter det andra alternativet anginge, ägde Kungl. Maj:t tvifvelsutänkt att föreskrifva, att domkapitlets arkivalier skulle, där de ej tillfredsställande vårdades, i viss omfattning öfverlämnas till landsarkivet i Uppsala. Nu hade emellertid domkapitlet i sitt senaste underdåniga utlåtande 'med styrka' framhållit, att det visserligen kunde 'utgallra' och till landsarkivet öfverlämna 'dupletter, en del trycksaker, statistiska uppgifter och riksdagstryck, handlingar rörande läroverken, primäruppgifter till prästmöten och dylikt', men att de arkivalier, som det på anförda skäl omöjligt kunde undvara, uppginge till ett så stort antal, att en arkivlokal för dem vore 'absolut nödvändig'. Då en myndighet förklarade, att den nödvändigt behöfde hafva en större del af sina arkivalier till hands vid oupphörligt förekommande undersökningar, syntes det visserligen falla sig svårt att ålägga densamma att öfverlämna någon större del af dessa arkivalier till en centraldepå, som vore belägen i en annan stad. Det läte visserligen tänka sig, att domkapitlet något öfverdrefve betydelsen af de äldre handlingarna för den nuvarande stiftsstyrelsen, men äfven om så vore fallet, torde det ej blifva lätt att bestämma någon tidsgräns för öfverlämnandet, om t. ex., såsom förhållandet syntes vara, en större del af inkomna handlingar vore ordnade efter församlingar. Mot den 'utgallring' af vissa handlingar, som domkapitlet satte i fråga, kunde erinras, att landsarkivens ändamål icke egentligen vore att mottaga utgallrade handlingar utan vissa arkiv inom bestämdt angifna gränser, och att ett splittrande af serierna måste anses stridande mot de af Kungl. Maj:t fastställda allmänna grunderna för vissa offentliga arkivs ordnande. Bland de serier, domkapitlet ansåge sig möjligen kunna öfverlämna, förekomme vidare 'en del trycksaker' och 'riksdagstryck' (möjligen hörde äfven 'statistiska uppgifter' till samma grupp), men att mottaga och förvara trycksaker vore ej landsarkivens uppgift. Återstode sålunda dupletter, handlingar rörande läroverken, primäruppgifter till prästmöten och dylikt. För ett landsarkiv torde dessa serier vara af ganska ringa betydelse, och något större utrymme torde ej genom deras afsöndrande komma att beredas. Frågan om öfverlämnande af en del af arkivet till landsarkivet i Uppsala torde under dessa omständigheter icke på allvar böra tagas upp, förrän alla andra utvägar blifvit befunna omöjliga, och den torde ej blifva så lätt att med något afsevärdt resultat lösa. Återstode alltså det tredje alternativet. I afseende på detsamma ville riksarkivarien till en början erinra, att det

icke förefölle honom vara alldeles nödvändigt att nu genast kombinera ett nytt arkivrums inredning med reparation af hela domkapitelshuset. Den förstnämnda åtgärden syntes icke egentligen behöfva föra med sig annat än förändrade anordningar med vaktmästarens bostad samt till äfventyrs i de rum en trappa upp, som skulle användas af notarien och amanuensen. Inskränkte man sig härtill, torde kostnaden kunna nedbringas till ungefär hälften af den beräknade. För hyllinredningen, af bibliotekarien ej uppskattad till högre än 200 längdmeter, förelåge ett kostnadsförslag, slutande å kronor 2,438, onekligen en hög siffra för 200 meter. Användes hyllor af trä för ändamålet, torde kostnaden för 200 meter kunna nedbringas till en jämförelsevis ringa summa (omkring 2 kronor 50 öre utan målning, omkring 3 kronor 25 öre med målning för längdmeter, alltså högst 650 kronor enligt för riksarkivarien tillgängliga uppgifter). Om härvid kanske anmärktes, att hyllor af enbart trä vore mera eldfarliga, ville riksarkivarien däremot erinra, dels att både i riksarkivets gamla byggnad, i landsarkiven i Uppsala och Vadstena och, såvidt riksarkivarien visste, i alla öfriga domkapitels arkiv endast trähyllor förekomme, dels ock att, hvad ett arkivrum anginge, hufvuduppgiften torde vara att utestänga elden, men att, i fall den verkligen komme in i det-samma, ett hyllstativ, sådant som det föreslagna, icke syntes kunna förebygga förluster, hvartill i förevarande fall komme, att ifrågavarande hyllstativ i öfrigt icke torde vara fullt ändamålsenliga. En inredning af det föreslagna arkivrummet, äfven om det skulle ske med trähyllor, komme helt visst äfven ur eldsäkerhetens synpunkt att i jämförelse med de nuvarande förhållandena i Västerås erbjuda en afgjord förbättring. Riksarkivarien hemställde därför, huruvida icke, då domkapitlets i Västerås finanser befunne sig i så dåligt skick, som det angåfves, det vore skäl att hänvisa det-samma till att endast företaga de åtgärder, som vore nödvändiga för eller omedelbart sammanhängde med inredningen af det föreslagna arkivrummet på nedra bottnen i kapitelshuset, till att för detta ändamål låta göra en ny kostnadsberäkning med iakttagande af de nu antydda besparingarna i fråga om hyllinredning, äfvensom af andra, om sådana kunde ske, samt att därefter göra frågan till föremål för ny pröfning, åtföljd af det beslut, som däraf kunde föranledas.

Efter det domkapitlet genom nådig remiss anbefallts att ånyo afgifva utlåtande i ärendet, har domkapitlet med skrifvelse den 4 april 1906 öfverlämnat ett af byggnadsingenjören Mattson afgifvet yttrande, däri han i afseende å inskränkningar i det af honom upprättade kostnadsförslaget, som, utan att frångå en ändamålsenlig reparationsplan för domkapitelshuset, skulle kunna göras, bland sådana inskränkningar upptagit följande

poster, nämligen 900 kronor för portomfattningen af huggen kalksten kring hufvudingången, 645 kronor, motsvarande hela den upptagna summan för vindens reparation med trappa, järndörr och brandbotten, samt 1,788 kronor, utgörande skillnaden i kostnad för hyllfack af järn och af trä i arkivet. För egen del har domkapitlet i nyssberörda skrifvelse anfört bland annat: Ehuru den i ingenjören Mattsons kostnadsförslag upptagna portomfattningen af huggen kalksten icke stode i nödvändigt sammanhang med inredningen af ett nytt arkivrum i domkapitelshuset, ansåge likväl domkapitlet, att, med hänsyn till husets läge omedelbart intill domkyrkan å ena sidan och biskopshuset å den andra, ifrågavarande portomfattning vore för husets värdiga utseende nödvändig, hvadan domkapitlet ville tillstyrka dess utförande i enlighet med de uppgjorda ritningarna. Instämmande i öfrigt uti ingenjören Mattsons förslag, att den i kostnadsförslaget upptagna summan för vindens reparation skulle kunna ur förslaget utgå, samt att hyllfacken kunde göras af trä i stället för af järn, hemställde domkapitlet, att Kungl. Maj:t täcktes, med iakttagande af nämnda inskränkningar, bereda nödiga medel för utförande i enlighet med det uppgjorda kostnadsförslaget af anordningarna för den ifrågasatta arkivlokalen och alla de förändringar inom domkapitelshuset, som däraf blefve en följd.

Med anledning af hvad i förevarande ärende, på sätt nu omförmälts, förekommit anbefalldes slutligen öfverintendentsämbetet genom remiss den 26 september 1906 att afgifva förnyadt utlåtande och därvid inkomma med utredning dels angående kostnaden för anordnande i domkapitelshuset i Västerås af tillfredsställande lokaler för domkapitlets arkiv och de ändringar af huset, som däraf omedelbart föranleddes, dels ock om och för hvilken kostnad lokaler för arkivet skulle kunna beredas i Västerås slott eller annan allmän byggnad i nämnda stad.

Till åtlydnad häraf har nu öfverintendentsämbetet i underdånig skrifvelse den 22 januari 1907, med anmälan att intendenten hos ämbetet Fritz Eckert, efter ämbetets förordnande, besökt platsen, anfört följande: Hvad först anginge inredande af en tillfredsställande arkivlokal inom domkapitelshuset och kostnaden därför, ansåge ämbetet, att för sagda ändamål icke ovillkorligen fordrades reparation af byggnaden i dess helhet eller genomförande af samtliga de åtgärder, som upptagits i det af arkitekten Hahr uppgjorda och af vederbörande företedda förslag, i det att, bland annat, arbetena med anbringande af kalkstensportal med orneringar, af marmorspisel i domkapitlets sessionsrum och af en utbyggnad för beredande af förstuga åt vaktmästaren syntes utan olägenhet kunna utslutas, hvaremot, när vid skedd besiktning befunnits, att byggnaden helt och hållet saknade isolering mot jordfukt och däraf skadats, sådan gifvet-

vis borde åvägabringas. Utgående därifrån hade ämbetet låtit uppgöra ett vid dess skrifvelse fogadt, å 10,300 kronor slutande kostnadsförslag till de åtgärder, som för arkivets tidsenliga och betryggande anordnande torde vara oundgängliga. Då emellertid med hänsyn därtill, att det åldriga domkapitelshuset genom sitt läge invid domkyrkan och biskopshuset kraftigt bidroge att åt platsen förläna en i hög grad stämmingsfull prägel, som syntes böra tillvaratagas, vore det efter ämbetets mening i hvarje fall synnerligen önskvärdt, att domkapitelshuset redan nu blefve i sin helhet på ett värdigt men enkelt sätt iståndsatt. Till följd häraf och då därvid, till ökande af brandsäkerheten, särskildt borde ifrågakomma, att vinds-trappa af sten anordnades, och att brandbotten på vinden inlades, hade ämbetet jämväl låtit upprätta ett vid skrifvelsen fogadt tilläggsförslag till dylika åtgärder, hvilket förslags slutsumma uppginge till 4,700 kronor, då alltså husets försättande i fullgodt stånd med inredande af nöjaktiga lokaler för domkapitelsarkivet skulle betinga en kostnad af sammanlagdt 15,000 kronor. Vidkommande därefter frågan om förläggande af arkivet i Västerås slott eller i annan byggnad i staden torde möjlighet härför blott förefinnas i slottet med begagnande däri af utrymmet N:o 16 i botten-våningen uti slottets nordvästra del, som vore disponibelt och torde kunna inredas i enlighet med en hos ämbetet uppgjord ritning för en kostnad af 8,000 kronor, på sätt ett därtill hörande, tillika med ritningen vid ämbetets skrifvelse fogadt kostnadsförslag gäfve vid handen. Genomförandet af sistnämnda förslag, som förutsatte icke oväsentliga, i allmänhet ej tillrådliga genombrytningar af slottets åldriga murar, komme dock näppeligen att bereda någon, särskildt med hänsyn till dagerförhållandena, lämplig arkivlokal. Då dennas belägenhet på ett icke obetydligt afstånd från domkapitlet dessutom måste anses mindre fördelaktig, funne ämbetet icke anledning att för sin del till utföraende förorda detta förslag.

Vid öfvervägande af de olika förslag till åtgärder för åstadkommande af en betryggande vård af domkapitlets i Västerås arkiv, som, enligt hvad i det föregående omförmålt, vid ärendets handläggning framstälts af olika i detsamma hörda myndigheter, synes den enklaste utvägen vara att flytta vissa delar af domkapitelsarkivet till landsarkivet i Uppsala. Då emellertid domkapitlet, under åberopande af att detsamma för undersökningar och utredningar behöfde hafva arkivhandlingarna ständigt tillgängliga i stifts-staden, på det bestämdaste motsatt sig en sådan flyttning, såvidt det rör hufvudsakliga delen af arkivet, samt riksarkivarien å sin sida meddelat, att de handlingar, domkapitlet förklarar sig villigt aflämna till landsarkivet, vore af ganska ringa betydelse för landsarkivet, och att något större

utrymme icke skulle kunna vinnas genom deras afsöndrande från domkapitlets arkiv, finner jag något sådant afsöndrande nu icke böra ifrågasättas.

Beträffande åter de framställda förslagen om åtgärder för anordnande af en fullt tidsenlig arkivlokal i stiftsstadens skulle visserligen, därest frågan löstes sålunda, att domkyrkan genom upptagande af ett lån bereddes de erforderliga medlen för förändringarna af domkapitelshuset, statsverket kunna befrias från direkt bidrag till ändamålet. Som emellertid domkyrkan för de under senare tid verkställda restaureringarna af kyrkan och biskopshuset redan åsamkat sig betydande skulder, är det gifvet, att ett räntefritt lån, som domkapitlet ifrågasatt, endast kan beredas genom statens mellankomst. Till följd af domkyrkokassans svaga ekonomiska ställning skulle dock ett sådant lån med all säkerhet kunna tänkas återbetalt först i en aflägsen framtid. Jag anser därför, att staten i stället bör genom beviljandet af ett direkt anslag åtaga sig kostnaden för ifrågasatt arkivlokals anordnande. Häremot kan visserligen invändas, att det i allmänhet icke åligger staten att svara för anskaffandet af domkapitel af för dem nödiga lokaler, men dels hafva enligt särskilda nådiga bref af anslaget till domkapitlets expeditioner anvisats till domkapitlet i Visby 600 kronor årligen för hyra af expeditionslokal och till domkapitlet i Luleå högst 1,500 kronor årligen till hyra för sessions- och expeditionslokal samt bostad för vaktmästare, dels föreligga i förevarande fall särskilda förhållanden, som synas mig påkalla, att staten lämnar anslag för ändamålet.

Såsom af de utaf öfverintendentsämbetet upprättade särskilda kostnadsförslagen framgår, skulle förslaget om inredande af lokal för domkapitlets arkiv i det af ämbetet omnämnda utrymmet i Västerås slott draga den minsta kostnaden eller allenast 8,000 kronor. Då det emellertid otvifvelaktigt skulle för domkapitlet ställa sig betydande, om det skulle nödgas att hafva sitt arkiv förvaradt i en på icke obetydligt afstånd från domkapitelshuset belägen byggnad, samt därtill kommer, att, såsom öfverintendentsämbetet erinrat, det måste möta betänkligheter att utföra de för arkivlokals anordnande i slottet erforderliga genombrytningarna af slottets åldriga murar, anser jag mig icke kunna förorda anslags beviljande för arkivets anordnande i slottet. Däremot finner jag, vid de af mig i det föregående anförda förhållanden, att anslag af statsmedel i stället bör beredas för anordnande af en arkivlokal genom en förändring af domkapitelshuset.

Genom att följa öfverintendentsämbetets å 10,300 kronor slutande kostnadsförslag, i hvilket upptagits allenast de arbeten, som uteslutande skulle föranledas af den nya arkivlokals anordnande eller därmed

omedelbart äga sammanhang, skulle visserligen, på samma gång statsverkets kostnad i största möjliga mån begränsades, en passande och mot eldfara och fukt skyddad lokal beredas för domkapitlets arkiv. Då jag det oaktadt icke finner mig böra inskränka mig till ett förordande af allenast detta förslag till arkivlokalens anordnande, beror detta därpå, att af handlingarna i ärendet framgår, att en restaurering af domkapitelshuset i dess helhet måste anses vara i hög grad af behofvet påkallad. Att den åldriga, ända från början af 1600-talet härstammande byggnaden försattes i ett förbättradt skick, synes mig för öfrigt särskildt betingadt af dess läge mellan domkyrkan och biskopshuset, hvilka nyligen undergått erforderlig restaurering. På grund häraf och då, i olikhet med hvad som varit fallet vid de restaureringar af åtskilliga af landets domkyrkor, som under de senaste årtiondena företagits, något direkt anslag af statsmedel icke lämnats till Västerås domkyrkas restaurering, i följd hvaraf, på sätt närmare kan inhämtas af domkyrkokommissionens tryckta yttrande den 17 december 1906 i anledning af en framställning från Riksdagens senast församlade revisorer, domkyrkans nuvarande stora skuld till väsentlig del uppkommit, synes det mig, i betraktande af att staten i allmänhet anses skyldig ägna omsorg åt bevarandet af i historiskt och arkitektoniskt afseende märkliga byggnader, skäligt, att staten, i samband med arkivlokalens anordnande, jämväl lämnar det bidrag, som enligt det vid öfverintendentsämbetets sist omförmälda kostnadsförslag fogade särskilda tilläggförslaget å 4,700 kronor skulle erfordras till en så fullständig reparation af domkapitelshuset, att detsamma därigenom blefve försatt i ett värdigt och med de omgifvande byggnaderna öfverensstämmande skick.

Med återopande af hvad jag sålunda anført får jag i underdånighet hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att till anordnande af erforderlig arkivlokal i domkapitelshuset i Västerås samt nämnda byggnads iståndsättande i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af öfverintendentsämbetet nu förordade förslag på extra stat för år 1908 anvisa ett anslag af 15,000 kronor.»

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt täcktes, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla; och skulle nådig proposition af den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo:

Gustaf Tottie.